

”...vaikka kävis missä, niin silti tuntuu, että pittää aina palata takasin...”

Tutkielma nuorten aikuisten paluumuutosta takaisin kotiseudulleen Lapissa

Suvi Sarajärvi

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Yhteisö- ja perusturvatyö
Sosionomi (AMK)
KEMI 2013

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaaliala

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä: Suvi Sarajärvi
Opinnäytetyön nimi: ”Vaikka kävis missä, niin silti tuntuu, että pittää aina palata takaisin...” Tutkielma nuorten aikuisten paluumuutosta takaisin kotiseudulleen Lapissa
Sivuja (joista liitesivuja):40 (2)
Päiväys: 26.11.2013
Opinnäytetyön ohjaajat: Laura Jokela ja Timo Marttala
<p>Opinnäytetyöni aiheena on Lapissa asuvien nuorten aikuisten paluumuutto maaseudulle takaisin ja muuton syiden ja seurausten tutkiminen. Tavoitteenani on esitellä ihmisten erilaisia tapoja elää, sekä kuvailla heidän arvomaailmaansa. Päättökäytännön ongelmana on selvittää paluumuuton syitä ja seurauksia yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden kautta.</p> <p>Teoreettisessa osiossa avaam kätteitä maaseutu, yhteisö ja yhteisöllisyys sekä kerron päätöksenteon prosessista yleisesti. Yhteisöllisyydestä kirjoitan teorian ja haastateltavien kokemusten kautta, samoin arvoista.</p> <p>Tutkimusotteeni oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonhankintamethodina käytin teemahaastattelua, jonka tein kolmelle henkilölle.. Haastattelun purkamisissa metodina oli sisällönanalyysi. Opinnäytetyöni on kirjoitettu spiraalin omaisesti niin, että sisällönanalyysi ja teoria kulkee rinnakkain koko matkalla.</p> <p>Tutkielman tulokset olivat moninaiset, josta voikin päätellä, että muutot sinänsä ovat aina henkilökohtainen prosessi ja johtuvat jokaisen yksilön omasta elämäntilanteesta. Tuloksissa ilmeneekin asioiden moninainen merkityksellisyys, sillä ihmiset ovat antaneet erilaisia merkityksiä kokemilleen asioille.</p>
Asiasanat: Maaseutu, paluumuuttaja, yhteisö, yhteisöllisyys, arvot.

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social services

Degree programme: Degree programme in Social Services, Bachelor of Social Services
Author: Suvi Sarajärvi
A study title: ”Vaikka kävis missä, niin silti tuntuu, että pittää palata aina takasin...” A study of young adults who have moved back to their home region in Lapland, Finland
Pages (of which appendixes): 40 (2)
Date: 26.11.2013
Thesis instructors: Laura Jokela & Timo Marttala
<p>My thesis topic is young adults, who have moved back to their home region in the countryside in Lapland. I explore the causes and effects of remigration. My goal is to present people’s different ways of life and describe their value systems. The main focus is to study the causes and effects of remigration through the community and social relationships.</p> <p>In the theoretical section I deal with the concepts of open countryside, the community and the sense of community as well as explain the decision-making process in general. I discuss the sense of community as well as the values through theory and the experiences of.</p> <p>My thesis is a qualitative study. I used theme interviews for three persons when gathering the material. In the transcription of the interviews I used content analysis. My thesis is written in a spiral pattern in such a way that the content analysis and the theory runs parallel all the time.</p> <p>The results of the study were manifold which implies that moving is always a personal project and depends on each individuals situation in life. The results are multidimensional because people give different meanings to things that they have experienced.</p>
Key words: Countryside, returning migrant, community, sense of community, values.

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO.....	5
2. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	7
2.1 Metodologiaa.....	9
2.2 Aineiston keruu.....	11
2.3 Kuinka tutkielmassa saavutettiin tulokset.....	12
2.4 Tutkielman eettisyys.....	14
3. MAASEUTU JA PALUUMUUTOT.....	16
3.1 Muuttoliike.....	18
4. HARKINNASTA TEKOIHIN.....	20
5. PAIKKA JA SEN MERKITYS.....	24
6. PALUUMUUTTAJAN YHTEISÖT JA YHTEISÖLLISYYS.....	27
6.1 Alueellinen yhteisyys.....	28
7. ARVOJEN MERKITYS.....	31
8. POHDINTA.....	33

1. JOHDANTO

Oman opinnäytetyöni aihe ei ollut kauhean vaikea valinta. Päätin jo aikaisin, että tulen tekemään oman työni jostain positiivisesta aiheesta, joka olisi myös ajankohtainen. Muutama keskustelu suuntaavien opettajien kanssa sai minut vakuuttuneeksi siitä, että takaisin kotipaikkakunnalle maaseudun rauhaan muuttaminen olisi mielenkiintoinen aihe tutkittavaksi, ajankohtainen sekä myös lisääntymään päin oleva ilmiö.

Jo omassa tuttavapiirissäni tuntui olevan useita, jotka olivat aikuisiällä muuttaneet syn-
nyinseudulleen maalle takaisin. Itse maaseudulla syntyneenä ja kasvaneena kiinnostuin myös Yle TV2 -kanavalla syksyllä 2012 esitetyn Paluumuuttajat- nimisen tv- sarjan in-
noittamana henkilöistä, jotka olivat muuttaneet tai muuttamassa takaisin Pohjois-
Karjalan maaseuduille ja syrjäkylille.

Paluumuuttamista, joka tarkoittaa siis tässä opinnäytetyössä muuttamista Suomen sisällä
takaisin kotiseudulleen, on tutkittu Suomessa melko vähän. Paluumuuttajista on tehty
useita muuta kuin muuttoon itsessään liittyviä tutkimuksia, kuten esimerkiksi heidän
toimijuudestaan yhteisössä (Kattilakoski, 2011). Myös muuttoaikeita sekä muuttajien
motiiveja muuttaa jonnekin tiettyyn paikkaan on tutkittu (Kytö, 1998). Merja Paunikal-
lio on tehnyt vuosituhannen vaihteessa useita tutkimuksia nuorten asenteista, vaikutus-
mahdollisuuksista ja tulevaisuuden suunnitelmista maaseudulla.

Lappiin kohdistettuja tutkimuksia paluumuuttamisesta oli vaikea löytää, joten ajattelin
omalla työlläni olevan merkitystä tuomaan esiin myös lappilaisiin maalaiskyliin suun-
tautuvan paluumuuton, sitä kuitenkin esiintyy. Koenkin, että paluumuutto nimenomaan
maaseudulle on aiheena vielä mielenkiintoisempi ja että sen tutkimuksen tuomalla in-
formaatiolla voisi olla myöhemminkin merkitystä, esimerkiksi kuntien erilaisten palve-

lujen suunnittelussa ja kehittämisessä tai kyläyhteisön toiminnan kehittämisessä ja aktiivoisuudessa.

Opinnäytetyöni käsittelee maaseudulla syntyneiden, nyt nuorten aikuisten paluuta takaisin synnyinseuduilleen. Henkilöt ovat muuttaneet kotipaikkakunnaltaan pois opiskelun sekä töiden perässä, mutta ovat kuitenkin päättäneet palata takaisin ”kotiin” ollessaan nyt aikuisia. Työ keskittyy jo konkreettisesti muuttaneisiin, ei sitä suunnitteleviin tai siitä haaveileviin henkilöihin.

Opinnäytetyöni haastatteluissa haluan selvittää, miksi henkilöt ovat muuttaneet takaisin. Ennakkokäsitys kuitenkin lienee, että esimerkiksi sosiaaliset suhteet saati työllisyys ei välttämättä parane muuttamalla maalle. Millainen merkitys ihmisen arvomaailmalla on muuttamiseen ja millainen rooli rohkeudella on tehtäessä elämänmuutosta?

2. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyöni sivuaa aiheellaan yksilön hyvinvointiin kuuluvia asioita ja pohtii asuinpaikan ja kodin merkitystä sille. Yksilön hyvinvointi koostuu erilaisten tutkimusten mukaan kombinaatiosta, jonka muodostaa taloudellinen hyvinvointi, läheiset perhesuhteet, mieluinen ansiotyö, yhteisöllisyys ja ystävät, fyysinen ja henkinen hyvinvointi, sekä vapaus ja omat arvot. Ihmisen hyvinvointi koostuu siis siitä kokemuksesta, jolla tiedetään olevan merkitystä koettuun hyvinvointiin.

Koti on ihmisen hyvinvoinnille tärkeä, jollei tärkein paikka. Siihen liitetään usein myös suuria tunteita, kuten rakkaus. Koti koetaan myös paikaksi, jossa voi rentoutua, rauhoittua ja viihtyä. Kodista puhuttaessa siihen siis yhdistetään muutakin kuin sen ulkoiset elementit. Kodin ympäristöllä on myös ihmisen hyvinvoinnin kannalta merkittävä rooli. Ympäristö halutaan tuntea omaksi ja merkitykselliseksi. Ympäristöön kohdistuu myös samankaltaisia suuria tunteita kuin itse kotiin. (Raijas, 2008.)

Paluumuuttaminen takaisin omalle kotiseudulleen on aihe, jonka lisääntymisestä olemme saaneet lukea lehdistä ja seurata sitä televisiosta. Tietyt seudut tai paikkakunnat ovat profiloitumassa paluumuutto-voittoisiksi, kuten esimerkiksi tv-sarja Paluumuuttajissa esillä ollut Pohjois-Karjala. Asian tekee mielenkiintoiseksi myös se, että entistä enemmän nuoret palaavat takaisin kotiseudulleen. Paluumuuttaja -käsite liitetään yleensä ulkomailta Suomeen takaisin muuttaneeseen henkilöön. Paluumuutto on tulomuuton muoto, jossa henkilö palaa takaisin kotiseudulleen. Takaisin kotiseudulleen palaavasta henkilöstä voidaan tällöin puhua nimellä paluumuuttaja.

Tarkoitukseni omalla opinnäytetyölläni on selvittää, mikä saa nuoren aikuisen muuttamaan takaisin maalle kotiseudulleen ja millaisia muutoksia omassa elämässä muutto on

tuonut. Tarkoitus on myös tuoda esille paluumuuttaneen ajatuksia ja kokemuksia asettumisesta takaisin sinne, mistä kerran on jo lähtenyt. Tavoitteenani omalla opinnäytetyölläni on esitellä erilaisia tapoja elää, kuvailla heidän arvomaailmaa ja tulevana sosiaalialan ammattilaisena hyötyä saamastani tiedosta niin, että elinympäristöstä riippumatta yksilön hyvinvointi ja sen edistäminen tulee osaksi omaa ammatillisuutta.

Opinnäytetyöni pää tutkimusongelmana on selvittää, miksi nuoret aikuiset ovat muuttaneet takaisin kotiseuduilleen maaseudun syrjäkylälle ja mitä vaikutuksia muutosta on seurannut verrattuna aikaisempaan elämään. Onko muutto ollut haaveena aina, vai onko se monien sattumien summa joka ei ole pysyvä ratkaisu. Tutkimukseni kuitenkin painottuu sosiaalisten verkostojen ja yhteisöllisyyden muutoksien tutkimiseen ennen ja jälkeen muuton. Olen kiinnostunut myös haastateltavieni arvomaailmasta, millaiset ovat heidän arvot ja kuinka merkityksellisiksi he kokevat arvonsa ja arvostuksensa.

Tutkimusongelmaa avasin tekemällä avoimet teemahaastattelut kolmelle henkilölle, jotka ovat muuttaneet takaisin synnyinseudulle maaseudulle. Heidän ikänsä on 23-31 vuotta ja asuvat Lapin läänissä. Kaikki ovat kotoisin, sekä asuvat tällä hetkellä syrjäkylällä, eli harvaan asutulla maaseudulla kauempana palveluista.

Olen rajannut aiheen niin, että haastateltavat ovat kaikki nuoria aikuisia sekä asuvat nimenomaan syrjäkylällä harvaan asutulla maaseudulla Lapin läänissä. Ikä ja asuinpaikka ovat siis rajaavia tekijöitä tutkimuksessani. Halusin nimenomaan nuorten aikuisten kokemuksia, sillä heidän paluumuutto ja sen tuomat seuraukset ovat mielenkiintoinen yhdistelmä tutkia.

Kuitenkin omat henkilökohtaiset tunteeni niin maaseutua kuin syrjäkyläläisiäkin kohtaan ovat vaikuttaneet tutkielmaani ja se näkyy myös tekstissä. Pienestä kylästä kerran

lähteneenä ja nykyisin sinne myös jossain määrin takaisin haaveilevana pystyn toivottavasti työlläni jakamaan luontoon ja maaseutuun liittyviä tunteja, joita useimmilla suomalaisilla kuitenkin lienee.

2.1 Metodologiaa

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen kohteena on yleensä ihminen ja ihmisen maailma, jotka yhdessä muodostavat elämismaailman. Elämismaailmalle ominaista on, että se muodostuu merkityksistä eikä luontotapahtumisista. Laadullisessa tutkimuksessa elämismaailmaa tarkastellaan merkitysten maailmana, eli missä merkitykset ilmenevät ihmisten toimintana, päämäärien asettamisina ja muina ihmisestä lähtevinä ja ihmiseen päätyvistä tapahtumista. (Varto, 1992.)

Teoksessa Laadullisen tutkimuksen metodologia kerrotaan, että laadullinen tutkimus tapahtuu elämismaailmassa jossa tutkija on osana sitä merkitysyhteyttä jota hän tutkii. Merkitysyhteys on edellytys laadullisen tutkimuksen tekemiselle, sillä laatujen ymmärtäminen on mahdollista vain, jos niillä on merkitys. Kun tutkija ja tutkittava on Varton mukaan samassa maailmassa, he ovat molemmat kietoutuneet pääasiassa samoihin, mutta myös erilaisiin merkityskokonaisuuksiin, joiden perusteella he ymmärtävät maailman.

Tutkimusongelman luonteesta johtuen teemahaastattelu oli metodina paras mahdollinen ratkaisu. Haastattelua käyttämällä pystyin käsittelemään laajemmin ja paremmin myös haastateltavan menneisyyttä, sekä tarttumaan keskustelussa tullessiin seikkoihin, jotka muuten olisivat saattaneet jäädä huomioitta. Haastattelutilanteessa yksilöllä on myös

mahdollisuus tuoda esiin haluamiaan seikkoja vapaasti. Haastattelijana olen kuitenkin vaativan tehtävän edessä, sillä minun on saatava valmiiseen työhön välitettyä kuva haastateltujen ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista sekä tunteista. (Hirsjärvi & Hurme, 2001.)

Teemahaastattelu on hyvin lähellä syvähaastattelua. Erona on se, että teemahaastattelua tehtäessä edetään etukäteen asetettujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten pohjalta. On tutkijasta itsestään kiinni, pitäytyykö hän jokaisen haastateltavan kanssa samalla tavalla esittäen samat kysymykset aina samassa järjestyksessä. Itselläni oli valmis kysymyspohja, jonka pohjalta teemahaastattelut tein. Kaikkien kohdalla kyseilin samoja asioita, mutta riippuen vastauksista tai haastateltavan kerrontatavasta, kaikki asiat tuli käsitellyiksi mutta eri tavalla ja erissä järjestyksessä. Jokaiselle avasin kuitenkin ennen haastattelua tärkeimmiksi kokemani käsitteet, jolloin haastateltava sai myös itse ensin pohtia sen merkitystä hänelle ja kuinka hän sen ymmärtää.

Lähtiessäni tekemään haastatteluja ajattelin kaikkien vastausten olevan yhteneväisiä ja henkilöiden olevan samaa mieltä asioista. Kuitenkin loppujen lopuksi jokainen haastateltavistani näkee ja kokee asiat erillä tavalla, eikä kenenkään vastaus ole oikeampi kuin toisella. Tein jo haastattelukysymyksiä tehdessäni päätöksen, että kiinnostukseni kohdistuu yhteisöllisyyden kokemiseen ja sosiaalisten verkostojen tutkimiseen ja näistä aiheista saatuja vastauksia tutkielmassani analysoin. Olivat ne sitten yhteneväisiä toistensa kanssa tai eivät.

Opinnäytetyöni on kirjoitettu spiraali- malliin, jossa teoria ja aineiston tulkinta kulkevat rinnakkain toisiaan tukien. Avaan siis teoriaa haastatteluissa ilmenneiden asioiden sekä niistä otettujen suorien lainauksien avulla.

2.2 Aineiston keruu

Suoritin haastatteluaineiston keräämiseni kevään ja kesän 2013 aikana. Haastatelluista henkilöistä kaksi oli minulle ennestään tuttuja ja yksi entuudestaan tuntematon. Tunteiltani henkilöiltä kysyin puhelimitse halukkuudesta osallistua tutkielmaani ja entuudestaan tuntemattomalle laitoin sähköpostia. Hänestä kuulin tuttavaltani ja hän oli erittäin mielellään osallisena tällaisessa tutkimuksessa.

Jouduin pohtimaan haastateltavien kohtaamista useilta eri kanteilta. Yllätyksekseni helppoin olikin lähestyä itselleni entuudestaan tuntematonta henkilöä, jolta pystyin kysymään sellaisia asioita, joita tutut haastateltavani olettivat minun tietävän ja muistavan. Jään rikkominen tuttujen haastateltavien kanssa vei myös ajallisesti kauemmin kuin tuntemattoman kanssa, sillä minulle oli tärkeää että haastatteluilmapiiri oli rento ja siinä edettiin haastateltavan tahdissa. Tuttujen kanssa oli haastavampaa aloittaa asiallinen haastattelu ja puhua nauhurille.

Jokaisen kohdalla annoin heidän ensiksi tutustua haastattelukysymys- pohjaan, jotta heillekin selvenisi mitä haen takaa ja millaisia asioita tulisin painottamaan. He miettivät hetken ja tarvittaessa selvensin ja tarkensin kysymysten muotoa. Itse haastattelut menivät rennosti keskustellen, eivätkä haastateltavani sanomansa mukaan kokeneet jälkikäteen tilannetta ahdistavana. Mielestäni olin silloin onnistunut tehtävässä.

Haastattelut tein täysin haastateltavieni ehdoilla. He saivat valita paikan ja ajan, jolla yritin tehdä asiasta mahdollisimman helpon heille. Haastattelut tapahtuivat yksitellen ja yleensä niin, että olimme kahden. Jokainen haastattelu nauhoitettiin nauhurille josta siirsin ne tietokoneelle litterointia varten. Haastattelut ovat olleet koko ajan vain minun käytettävissä ja kuunneltavissa ja opinnäytetyöni hyväksymisen jälkeen aineisto tullaan

tuhoamaan. Haastateltavien henkilökohtaisia tietoja selviää haastattelunauhoista, joissa puhutaan välillä nimillä, mutta itse tutkielmaani niitä ei tule, eikä tekstistä voida tunnistettavasti kertoa kenestä henkilöstä ja mistä paikkakunnasta on kyse.

2.3 Kuinka tutkielmassa saavutettiin tulokset

Tutkielmassani olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysiä eli induktiivisen aineiston analyysiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2011. 109-112.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja saadaan sitä kautta vastaus tutkimustehtävään. Tutkijan pyrkimyksenä on siis ymmärtää tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan kaikissa analyysin vaiheissa.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen eri prosessin osaan, jossa ensimmäisenä on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Haastatteluaineistostani karsin kaiken epäolennaisen pois ja keskityin pelkästään tutkimusongelman avaamiseen tarvittaviin aiheisiin. Aineiston redusointia ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineistoa pelkistetään litteroimalla, kuten itsekin olen tehnyt. Ennen analyysin aloittamista sisällönanalyysissä tulee määritellä analyysiyksikkö, joka keskustelussa voi olla kokonainen lause tai jopa kokonaisia lauseita. Analyysiyksikön määrittämistä ohjaavat sekä tutkimustehtävä että aineiston laatu.

Toinen vaihe aineistolähtöisen sisällysanalyysin prosessissa on aineiston klusterointi eli ryhmittely. Siinä aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkoin läpi ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai vaihtoehtoisesti eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Loppujen lopuksi samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja muodostetaan luokaksi ja luokka nimetään sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokittelun ajatuksena

on tiivistää aineistoa yleisempiin käsitteisiin. Klusteroinnissa luodaankin pohjaa tutkimuskohteen perusrakenteelle ja joitain alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä.

Oman työni kohdalla ajattelin saavani samankaltaisia vastauksia joten niiden eroavaisuuksien vuoksi en aluksi ymmärtänyt sen tuovan lisäarvoa työlleni. Se miksi oletin saavani samanlaisia vastauksia, johtui siitä, etten vielä työtäni aloittaessa osannut ajatella asioita yksilön näkökulmasta, vaan pyrin hakemaan omille olettamuksilleni kannustusta.

Kolmas ja viimeinen vaihe on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Siinä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perusteella. Klusteroinnin katsotaan jo olevan osa abstrahointiprosessia. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämisessä edetään alkuperäisinformaation käyttämistä ilmaisuista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin.

Tutkielmassani saadut tutkimustulokset osoittavat sen, että niissä korostuu asioiden moninainen merkityksellisyys. Keskustelemalla henkilöiden kanssa ja selvittämällä syitä johonkin yksilön tekemään ratkaisuun on olennaista ymmärtää yksilön henkilökohtaiset syyt sekä koko elämäntilanne. Omassa tutkielmassani voineekin löytää fenomenologishermeneuttiselle tutkimukselle ominaisia piirteitä, jossa aineistoa tuotetaan muun muassa eletyillä kokemuksilla ja haastatteluilla ja tulosten tulkitseminen ei ole tavoite vain seuraus aineiston keräämisestä.

(<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/fenomenologinen-analyysi>.)

2.4 Tutkielman eettisyys

Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi -teoksessa Tuomi ja Sarajärvi pohtivat laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerejä. Tutkimus ja tutkielma arvoidaan aina kuitenkin kokonaisuutena jolloin tutkimusraportin sisäinen johdonmukaisuus eli koherenssi painottuu ja jolloin luotettavuuden kriteerit tasapainottavat toisiaan.

Olen perustellut jo edellä aiheittani johdanto- kappaleessa, jossa kerroin haluavani tutkia positiivista ja ajankohtaista aihetta. Aiheen myönteisyydestä johtuen en ole joutunut suuremmin vakuuttelemaan haastateltavilleni luottamuksen tärkeyttä, mutta en ole sitä myöskään vähätellyt. Koen tulevana sosiaalialan ammattilaisena erittäin tärkeäksi sen, että muut ihmiset voivat minuun luottaa ja saavat myös sanoilleni konkreettista vastinetta tämän tutkielmaraportin muodossa.

Olen myös kertonut omassa luvussaan kuinka olen aineistoni kerännyt ja millaisia seikkoja olen ottanut siinä huomioon. Oma sitoutumiseni aiheeseen ja tutkielmaan on ollut kiistaton ja se on muuttanut tutkimuksen edetessä muotoaan. Omat olettamukseni jouduin heittämään romukoppaan jo siinä vaiheessa, kun aloin poimimaan aineistoni vastauksia tutkimusongelmaani liittyen. Yhteneväisien vastauksien sijaan sainkin monipuolisia ja eri näkökulmia omaavia vastauksia ja koen niiden tuoman arvon olevan omalle työlleni erittäin korkea.

Opinnäytetyö projektina on kestänyt minulla vuoden verran. Omat opinnäytetyöohjaajat ovat joka tapaamiskerralla arvioineet tekemistäni ja tuotostani ja antaneet rakentavaa palautetta ja kehittämisideoita. Olemme olleet asioista samaa mieltä koko ajan ja mielestäni sekin tuo luotettavaa perustaa koko tutkielmalle. Aikaisemmin mainitsin Paluumuuttajat -televisiosarjasta, joka esitettiin ensi kerran syksyn 2012 aikana YLE:n

kakkoskanavalla. Olen ollut yhteydessä opinnäytetyöni tiimoilta sarjan käsikirjoittajaan ja ohjaajaan Minna Duftoniin, joka on myös lukenut tutkielmani ja kommentoinut minulle sitä.

Laadullisen tutkimuksen eettisyys yleisellä tasolla perustuu lähinnä tutkimuksen etiikkaan ja tutkijan omaan moraaliin. Tutkijalla on kuitenkin institutionaalinen asema, jolloin toisen henkilön väärin kohtelu tai vahingoittaminen saa aivan erilaisen merkityksen kuin arkielämän suhteissa. Avoimempaa tiedonkeruumenetelmää käytettäessä, on vaikeampaa punnita etukäteen tutkimusasetelman mahdollisia eettisiä ongelmia. (Tuomi & Sarajärvi, 125.) Jokainen laadullisen tutkimuksen tekijä siis joutuu haluamattaan eettisten pohdintojen ääreen miettimään aina tutkimusaiheensa valinnasta konkreettisiin tiedon keruu menetelmiin ja työn toteutukseen. Tutkija itse on vastuussa aiheestaan ja sen toteutustavastaan. Sosiaalialalla kysymykset eettisyydestä ovat erittäin tärkeitä ja koko työn kivijalka.

Tuomi ja Sarajärvi (2011, 132) kirjoittavat, että tutkimuksen uskottavuus ja tutkijan eettiset ratkaisut kulkevat täysin käsi kädessä. Uskottavuus perustuu tutkijoiden hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Se tarkoittaa tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattamista, tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisten ja eettisesti kestävien tutkimustapamenetelmien soveltamista ja toisten tekemien töiden huomioon ottamista asianmukaisella tavalla. Ohjeet perustuvat Suomen Akatemian tutkimuseettisiin ohjeisiin.

3. MAASEUTU JA PALUUMUUTOT

Mielikuvat maaseudusta vaihtelevat ruusuisen kauniista mummonmökki -maisemista maitolaitureineen sellaisiin kielteisiin ajatuksiin, joissa kylät ovat autioituneet ja maisemat ränsistyneet. Osalle maaseutua ovat peltomaisemat ja niityt, toiselle pikkuteiden varrella olevat kylät. Maaseudun käsitteellistämistä on tehty aina ja sen määrittelemistä voidaankin pitää syystä aikalaisilmiönä. Maaseudun ja sen väkirakenteen muuttuessa ei tänään tehtyä määritelmää voi käyttää enää parinkymmenen vuoden päästä.

Maaseutu- käsitteeseen sovelletaankin useita erilaisia määritelmiä. Paljon riippuu myös siitä, kuka on kysyjänä ja kuka vastaa. Maaseutu – ja ympäristöpolitiikan nettisivuilla kerrotaan, että yleisimmin käytetty maaseutu- jaottelu on alueellinen, niin kutsuttu maaseudun kolmijako. Siinä maaseutu on jaettu kolmeen osaan, jossa kaupunkien läheinen maaseutu on nimensä mukaan kaupunkien liepeillä ja omaa hyvät työmahdollisuudet sekä on muuttovoittoista aluetta. Tästä lähialueen esimerkkinä Keminmaa. Ydinmaaseutu on vahvaa alkutuotannon aluetta, jossa suuret liha-, maito-, tai siipikarjatilat ovat vahvoja elinkeinon tuojia, mutta työpaikat silläkin saralla ovat uhattuna. Tällaisesta alueesta esimerkkinä Keski-Pohjanmaan laajat maanviljelysalueet. Harvaan asutulle, eli syrjäiselle maaseudulle on ominaista pitkät välimatkat, suppeat palvelut ja luonnonläheisyys. Harvaan asutun maaseudun kyliä kutsutaan syrjäkyliksi, joissa haastateltavani asuvat.

Kesäkuussa 2013 julkaistiin uusi maaseudun jaottelu, jota on ollut kehittelemässä Suomen ympäristökeskus yhdessä Oulun yliopiston maantieteen laitoksen kanssa. Uusi jaottelu perustuu paikkatietopohjaiseen alueluokitukseen ja selkeyttää maaseudun tarkemman tunnistamisen ja luokittamisen. Uusi jaottelu korvaa kuntarajoitteisiin perustuvan jaottelun, sillä enenevässä määrin on olemassa kuntia, joiden sisällä on kaupunkialueita kuin harvaan asuttua maaseutuakin. Uusi maaseutujaottelu toimii 250 neliömet-

rin tilastoruutuihin laskettujen paikkatietojen avulla (<http://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuluokitus>).

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta rahoitetaan ohjelmakaudella 2007 - 2013 maaseudun kehittämistä. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteita ovat elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön varmistaminen. Saman kehittämisohjelman strategiana Lapissa on edistää maaseudun monialaista yrittäjyyttä, rakentaa Lapin maaseuduille asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia, kehittää maaseudun perusrakenteita ja asumisviihtyvyyttä, toimia omaehtoisesti ja yhteistyössä sekä vahvistaa Lapin maaseudun erityisasemaa Suomen ja Euroopan unionin maaseutupolitiikassa. (Elinkeino-, liikenne- ja -ympäristökeskus, <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/euroopan-maaseuturahasto#.UoDP1I8Jjp>.)

Kylä -käsitteellä on myös erityinen merkitys. Usein sen ajatellaan olevan jotain kaunista, turvallista, nostalgista ja yhteisöllistä. Hieman samaan tapaan kuin maaseudusta ajatellaan. Olennaista kuitenkin on, että kylä on maaseutumainen tila, jota pidetään yleensä myös kaupungin vastakohtana.

Kyliä kehittämistä ja tukemista varten on useita erilaisia yhdistyksiä ja ryhmiä, joiden yhteisenä tarkoituksena on edesauttaa kylien säilyminen hengissä. Maanlaajuisesti toimiva Suomen Kylätoiminta ry toimii paikallista kehittämistä edistävien järjestöjen, kylien sekä Leader – ryhmien eduntekijänä. Leader on lyhenne ranskankielisistä sanoista Liason Entre Actions de Developpement l'Economie Rurale tarkoittaen yhdyssiteitä maaseudun talouden kehittämiseen tähtäävien toimien välillä. (Maa- ja metsätalousministeriö, http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/leader.html.)

Etelä-Lapissa paikallisesti toimiva Peräpohjolan Kehitys ry on Leader- toimintaryhmä, jonka tehtävänä on kehittää maaseutua rahoittamalla yritysten ja yhdistysten hankkeita. Tällä hetkellä Peräpohjolan kehitys ry:llä olevia hankkeita on muun muassa ”Tolokun kylät” -aktivointihanke, jossa kylien asukkaita aktivoidaan huomaamaan paikalliset kehittämiskohteet ja opastetaan kyliä löytämään kehittämistarpeisiinsa sopivia rahoitusvälineitä.

3.1 Muuttoliike

Suomessa tapahtuu vuosittain noin miljoona muuttoa. Niistä neljä viides osaa tapahtuu saman seutukunnan sisäpuolella (Tilastokeskus). Vaikka muuttoliikettä kuvataan toistuvasti tapahtuvan maaseudulta kaupunkeihin päin, liikkumista tapahtuu myös vastavirtaan entistä enemmän. Muuttoliikettä maaseudulta kaupunkeihin on ollut aina vain määrän muuttuessa. Varsinkin 1970- luvulla sekä uudelleen 1990- luvun lopusta 2000- luvun alulle saakka muuttoliike oli erittäin vilkasta. 1980- luvulla maaseudun muuttoliike oli lähinnä lähikaupunkeihin ja kuntakeskuksiin muuttamista. Maaseudulle päin kohdistuvan muuttoliikkeen tähtihetkiä ovat olleet 1980- luvun loppu, sekä 1990- luvun alkupuoli. (Konttajärvi, 2000. 17.) Tällä hetkellä muuttoa maaseudulle päin tehdään enenevissä määrin.

Muuton syitä on yhtä monta kuin muuttajiakin, työtilanne, taloudellinen tilanne, perhesuhteet ja opiskelu näin nopeasti lueteltuna. Voidaan kuitenkin olettaa, että kaikki muutot tähtäävät tavoitteeseen saavuttaa parempi elämä. Tilanteeseen vaikuttaa tietysti myös se, onko muutto ollut pakollinen vai vapaaehtoinen, sillä molempien vaihtoehtojen edellytyksillä on tapana kasautua.

Parhaimmillaan muutto on hyvät henkiset ja aineelliset edellytykset omaavien ihmisten vapaaehtoista siirtymistä parempiin oloihin, jolloin uusi elämäntilanne tuo lähinnä myönteisiä kokemuksia sopeutumishaasteista huolimatta. Omat voimat ovat riittävät ja niitä tukevat niin entinen kuin nykyinen elämäntilanne. Sen sijaan vastentahtoisessa muutossa muuttajalla saattaa olla taloudellisia, sosiaalisia ja kenties henkisiäkin ongelmia. Voimavarat ovat silloin vähissä, eikä muutto uuteen paikkaan vie välttämättä elämässä eteenpäin. Vastentahtoiseksi koettu muutto heikentää ihmisen kykyä sopeutua uuteen tilanteeseen. (Kiuru, 1993. 24 - 25.)

Maaseudun tulevaisuus -nettilehdessä uutisoitiin 29.5.2013, kuinka paluumuutot maaseudulle voimistuvat tasaiseen tahtiin. Lehdessä oli tilastokeskuksen tekemä taulukko, jossa oli jokaisen maaseutukunnan asukasluku ja takaisin muuttaneiden määrä vuonna 2012 (Liite 2.). Kasvua verrattiin vuoteen 1990 ja lopputuloksena oli, että kasvuvauhti on nyt suurempaa kuin silloin. Liitteessä on Lapin maaseutukuntien paluumuuttojen määrät vuodelta 2012, josta nousee selkeästi esiin paikkakuntia, joissa paluumuutto on ollut viime vuoden aikana suhteessa väestömäärään kohtalaisen voimakasta. Esimerkkinä Ranua ja Utsjoki, joissa väkimäärään suhteutettuna paluumuuttajien prosentuaalinen osuus oli yli 21 %.

4. HARKINNASTA TEKUIHIN

Teoksessa Halut, arvot ja valta Kari E. Turunen kirjoittaa, kuinka oman arvostus on osittain ymmärrettävissä kiintymyksen tai rakkauden kautta (113). Esimerkiksi rakkaus omaan kotiseutuun on tunnearvo. Turunen kertoo, että tunnearvoista puhuttaessa on lähes aina kyseessä ”rakkausarvot” eli kiintymyksen tai rakkauden kohde. Arvostukset pohjautuvat yleensä kiintymyksiin ja tästä näkökulmasta katsottuna ne ovat myös ymmärrettäviä. Omat arvot, eli rakkauden ja kiintymyksen kohteet ovat Turusen mukaan osa ihmisen identiteettiä.

Turusen ajatusta tukee osittain myös aineistoni. Kerran kotiseudultaan pois lähteneet ja sinne myöhemmin palanneet voivat omata arvoja, joissa kiintymys ja rakkaus tiettyyn paikkaan voi olla niin voimakasta, että se saattaa ohjata henkilön jokaista valintaa elämässä. Kaikkien haastateltavien kohdalla asia ei kuitenkaan ollut niin, vaan esimerkiksi elämäntilanteiden tai elämänkriisien seurauksena oli tarjoutunut mahdollisuus muuttaa takaisin kotiseudulle. Aluksi se oli voinut olla väliaikainen ratkaisu ja ehkä se oli sitä vieläkin, mutta palaaminen tuttuihin maisemiin oli ollut siinä vaiheessa elämää ainoa oikea vaihtoehto.

Maaseudulle muuttaneista paluumuuttajista ajatellaan usein, että he ovat rohkeita tehdessään niin suuri päätös muuttaa elämänsä, mutta haastatteluissani ilmeni, että muuttamisessa on kyse paljon muustakin kuin rohkeudesta. Ulkopuoliset voivat nähdä muuttamisen rohkeana tekona, sillä muuttaminen pitkien välimatkojen taakse tuntuu työläältä, haasteelliselta ja hankalalta, mutta samalla kunnioitettavalta. Tekemissäni haastatteluissa ilmeni, että henkilöt kokivat asioiden ajautuvan kuin itseksään haluttuun suuntaan, eli muuttoa kohti. Yksi henkilö ajatteli asiaa jo hieman syvällisemminkin ja piti elämässä tulleita valintoja selvänä reittinä kohti määränpäättä, jopa johdatuksena takaisin

kotiin. Omilla valinnoilla saatiin puolta muuttamiselle ja lopullinen päätös oli helpompaa tehdä.

”... Emminä nää sitä minnään rohkeutena muuttaa tänne. Sitä ajautuu.. No se on semmonen luonnollinen suunta, ku kuuluu tänne.”

Kaikkien haastateltavieni kohdalla ilmeni, että henkinen muuttoprosessi ei ole ollut raskain vaihe koko prosessissa. Muuttohaave on ollut jo mielessä ja jokaisen kohdalla elämässä olleet tapahtumat ja tehdyt valinnat ovat puoltaneet ja edesauttaneet muuttoa takaisin. Asiat ovat joko ajautuneet, tai valintoja on suunnattu muuttoa kohden. Turunen kirjoittaa (68), kuinka ihmisen mielentila on mukana aikeessa, joka sisältää aina myös harkintaa. Muutosta täytyy arvioida, johon sisältyy hänen mukaansa myös järjen käyttö. Arviointivaiheessa yksilö punnitsee eri vaihtoehtojen väliltä ja yrittää löytää itselleen mieluisimman ratkaisun. Pelkkä halu jostakin ei siten välttämättä siirry teoksi, vaan asia jää niin kutsuttuun välitilaan, aikeeksi.

Valinta kuitenkin on aina päätös toimia jollakin tavalla. Päätös tehdä tai olla tekemättä. Turusen mukaan ihmisen mutkikasta olemusta kuvaa hyvin myöskin se, että päästyään päätökseen yksilöön saattaa tulla hirveä halu toteuttaa päätös heti. Ikään kuin ollakseen nyt täysin varma aikeistaan ja oikeasta päätöksestä, se täytyy toteuttaa heti. Tässä vaiheessa yksilöllä on myös yleensä taustaylykkeet, olipa ne sitten toisia henkilöitä tai esimerkiksi uusiksi menneet työkuviot.

Eräs haastateltavani henkilö piti ratkaisevana tekijänä muuttamiseen oman yritystoiminnan perustamista kotiseudulle. Päätös muuttamisesta koettiin siten helpommaksi tehdä toimeentulon ollessa turvattuna, vaikka yrityksen menestymisestä ei ollutkaan taakeita. Hyvinvoinnin lähtökohtiin kuuluu taloudellinen hyvinvointi ja sen kuntoon saaminen lisäksi muita hyvinvoinnin edellytyksiä. Muutto takaisin oli ollut haaveissa, mutta

oma yritys mahdollisti asian ja nopeutti aikeen tekemistä konkreettiseksi muutoksi. Päätös yrityksen perustamisesta vain otti hiukan aikaa ja vaati rohkeutta.

... ”Ja tuota sitte ku se tuli se päätös siitä että minä laitan sen liikkeen, niin ei siinä oikeen voinu ennää sitte mitenkään perrääntyä enkä mää sitä oo kyllä mitenkään katunu tai ois ennää halunnu perrääntyäkkään. Sitte ne asiat lähti rullaamaan omalla painollaan, että sitte mentiin niinku go with the flow. ”

Miksi takaisin, oli se kysymys, johon halusin saada haastatteluiden avulla vastauksen. Jokaisen kohdalla näiden vastausten yhdistävä tekijä oli oman rauhan ja tilan tavoittelu. Tässä asiassa henkilöt olivat siis samaa mieltä asioista. Haluttiin olla omana itsenä omassa rauhassa ja saada olla välittämättä muiden mielipiteistä. Mistään erakoitumisesta ei kuitenkaan ollut kyse, vaan ideasta saada olla sellainen kun haluaa, miten haluaa.

Tila, rauha ja luonto ovat ensisijaiset syyt muuttaa maalle, mutta eivät ainoastaan henkilökohtaisina kokemuksina, vaan myös paikallisyhteisön kokoon ja kulttuuriin liittyvinä tekijöinä. Kyse on siis fyysisen tilan lisäksi sosiaalisista suhteista, eli eletään lähekkäin, mutta omalla reviiirillä riittävän kaukana toisista. (Kauppinen, 2009. 22.) Haastatteluissa ei kuitenkaan ilmennyt mitään sellaista, mikä tekisi maallemuuttaneiden tavasta elää erilaisen verrattuna kaupunkiasujiin. Luonnon suoma rauha tutussa kotimaisemassa oli toteutunut unelma kaupunkielämän jälkeen.

Eräässä haastattelussa korostui muita selvemmin, millainen merkitys maalle palaaminen oli ollut jopa oman identiteetin kannalta. Omana itsenä oleminen koettiin hankalana tai työläältä kaupungissa ja henkilön oma kokemus oli, että siellä ollessa piti ylläpitää tietynlaista roolia. Kaupunki elinympäristönä koettiin ahdistavana ja omaa itseä surkastuttavana. Kokemus oli kuitenkin haastatteluissani ainoa laatuaan, mutta mielestäni huomioitava siksi, että asia vaikutti niin voimakkaasti yksilöön. Kokemus jostakin asiasta on aina henkilökohtainen ja niin myös tässä asiassa voidaan pohtia myös sitä, asettaako

yksilö itselleen erilaisia vaatimuksia ollessaan erilaisissa ympäristöissä vai sanellaanko vaatimukset ulkoapäin?

... ”No se tuntu sielä kaupungisa että se pitää jotenni olla, jotenni niinkö muuta mitä itte on. Pittää aina olla siistinä.. Semmosta kaupunkilaista, muitten huomioon ottamista jatkuvasti.”

Huomioitava kohta edellisessä lauseessa on myös loppuosa, jossa henkilö sanoo, että kaupunkilaista on muiden huomioon ottaminen jatkuvasti. Haastattelemani henkilö otti selkeästi esiin oman kokemuksensa kaupunkilaisten ajattelutavasta, joka hänen mielestään on muiden miellyttämistä ja sulautumista suurempaan massaan. Henkilö ei halunnut olla poikkeava siinä mielessä, että näyttäisi tai tekisi kaupungissa ollessaan jotain sellaista, mikä sinne ei joidenkin mielestä kuulu. Kysyessäni tällaisesta tekemisestä esimerkkiä, sain vastaukseksi vaikkapa pukeutumisen. Joka paikkaan lähtiessä täytyy kaupungissa näyttää haastateltavani mielestä siltä, että huomioi myös kanssaeläjät eikä aiheuta paheksuntaa. Tällainen asia koettiin raskaana ja työläältä ja asialta jota maalla asuessa ei tarvitse miettiä.

5. PAIKKA JA SEN MERKITYS

Alueista ja paikasta puhuttaessa niihin liittyy voimakkaasti myös ihmiset ja heidän mielikuvat ja eletyt muistot, eletyt paikat. Kotipaikka ei ole pelkästään talo, jossa on lapsuutensa viettänyt, vaan se on myös se alue, jolla talo sijaitsee. Henkilöstä riippuen kotipaikakseen voi tuntea alueen laajemmaltikin. Oleellista on paikkoihin liittyvät muistot ja niiden tuomat tunteet, niin positiiviset kuin negatiivisetkin. Paikka ei ole vain maantieteellinen taikka fyysinen tila, vaan myös emotionaalinen ja mentaalinen paikka, jopa mielentila missä eletään. Paikka ja koti liitetään usein perheeseen, rakkauteen ja lapsiin. Koti on paikka jossa voi olla omissa oloissaan ja viihtyä.

Paikallisuus tutkimuskohteena on irrottautunut selkeistä tilallisista koordinaateistaan. Niin syrjäseutujen kuin kaupunkialueidenkin paikallisuuksia on katsottu muodostuvan jonkinlaisten paikkakokemusten ja niiden merkitysten muutosvirrassa, jota nopeat elämäntilanteiden muutokset yhdessä työelämän epävarmuuden kanssa ruokkivat. Yhteisiä sukupolvikokemuksia syntyy edelleen ja perinteisellä kotiseututietämyksellä on edelleen tärkeä rooli yhteiskuntatulkinnossa. Kuitenkin etätöiden, kakkosasuntojen, erikoisharrastusten, laajenevien työ- ja matkailun sekä reaaliaikaisten uutisvirtojen liikkuvassa tilassa paikkakokemus voi eriytyä sekalaisiksi reittivalinnoiksi ja valintatilanteiksi yhä monimutkaisemmaksi käyvän sosiaalisen muutoksen keskellä. (Kalevalaseuran vuosikirja, 2006. Lehtinen, 45.)

Tämän tyyppinen suuntaus antaa enemmän tilaa paikkakokemusten henkilökohtaistumisille ja perinteisistä yhteisösiteistä vapautumisille, mutta myös monipaikkaisuudelle ja ylipaikallisen yhteisöllisyyden syntymiselle. Lisääntynyt liikkuvuus voimistaa yksilöllistä toiminnallista ja kuvitteellista liikkumatilaa uusissa yhteistyöverkoissamme. Mielikuvat omista ja toisten paikoista myös muuttuvat entistä joustavimmiksi ja ne vaihtuvat nopeasti, kuten myös niiden tuottamisen ehdot. Elämäntilanteet ja identiteetit kehittyvät

erilaisten kohtauspaikkojen varassa ja voidaan puhua liikkuvasta paikallisuudesta. (Kalevalaseuran vuosikirja, 2006. Lehtinen, 45-46.)

Alueellisissa hyvinvointitutkimuksissa on selvitelty ihmisten asuin- ja elinympäristönsään kokemaa hyvinvointia. Asuinympäristöön liittyvää hyvinvointia on tarkasteltu muuttoliikkeen, paikallisen kiinnittymisen, turvallisuuden tunteen ja viihtymisen kokemisena sekä palvelutarjonnan näkökulmasta. Lopputuloksena oli, että tyytyväisyys ja kiinnittyminen omaan asuinalueeseen ja elinympäristöön liittyy voimakkaasti toisiinsa. Hyvinvointia lisäsi kokemus siitä, että asuinpaikka tuntui ”omalta” ja jossa haluttiin asua ja elää. (Hirvonen ym. 2003. 40, 68 - 70, 165, 178.)

Hyvään elinympäristöön hyvinvointitutkimusten mukaan kuuluu turvallisuus, viihtyisyys, virikkeellisyys, väljyys, meluttomuus, vihreys, hyvät liikenneyhteydet ja toimivat palvelut. Asumista koskevista tutkimuksista yhteenvetona voikin todeta, että suurin merkitys asumisessa on paikka ja vasta sen jälkeen fyysinen tila.

Asumismuodon ja asumispaikan valinnan määrittyessä yhä enemmän ihmisten elämäntapojen ja arvomaailman mukaan, valintoihin vaikuttaa myös yksilön elämänvaihe, ikä sekä kokemusmaailma. Eritoten maaseudulla kasvaneet tai siellä lapsuutensa viettäneet kaipaavat enemmän tilaa ja vapauksia, mitä mahdollisesti kaupunkialueilla olisi mahdollista saada. (Paunikallio, 2001. 19.)

Merkityssisällöltään kaikkein rikkain paikka on koti. Suhde kotiin on esimerkki vahvasta ja rikkaasta paikan tunnosta. Koti huolehtii perustarpeistamme, siellä tuoksuu ne tuoksut, jotka tekevät kodista kodin. Kodissa ollaan turvassa, omien rakkaiden ympäröimänä. Koti on paikka, joka on ollut niin syntymän kuin kuoleman näyttämönä. Koti on sosiaalinen paikka, jossa ihmisten väliset suhteet ovat intiimejä ja jopa intensiivisiä.

Nykyään koti antaa yksityisen tilan, jossa voidaan tarpeista ja velvollisuuksista vapaina vetäytyä ajattelemaan ja uneksimaan. Samoin nykyään on tyypillistä, että vaikka aikuisikään mennessä on asutettu jo useita eri asuntoja, ”koteja”, niin koti on se erityismerkityksellinen paikka, jossa kasvoimme ja jonka erityinen perusta muilta ”kodeilta” puuttuu. Lapsuudessa saadut muistot ja tunteet ovat läsnä kodissa. (Kalevalaseuran vuosikirja. Yi-Fu Tuan, 16 - 17.)

Haastatteluissani henkilöt puhuivat nykyisistä asunnoistaan eli kodeistaan lämpimästi. Jotkut sanoivatkin, että entinen asunto kaupungissa oli ollut vain ”kämpä”, ei koti. Nykyisen kodin ympäristöäkin useimmat pitivät kotina, joten paikka herätti suuria tunteita. Kodiksi sanominen vaatiikin tiettyjä tunteita, joita jokaisessa asunnossa ja paikassa ei voi tuntea. Tarkkaa määritelmää sille, mikä asunnosta tekee kodin, on vaikea sanoa. Se on jokaiselle yksilölle henkilökohtainen asia. Joillekin se on jokin ulkoinen asia, toiselle ihmiset, kolmannelle muistot. Eräs haastateltavani sanoikin, että hänelle kodin tekevät ihmiset, eli hänen perheensä. Hänelle oli samantekevää missä hän asui, kunhan perhe olisi vaan yhdessä. Jokainen paikka missä he olivat asuneet, olivat olleet koteja.

6. PALUUMUUTTAJAN YHTEISÖT JA YHTEISÖLLISYYS

Yhteisö- sana yhdistetään usein maaseutuun ja siellä oleviin kyläyhteisöihin, jotka vielä muutama vuosikymmen sitten kukoistivat Suomessa. Näiden vähenemistä pidetään myös koko yhteisöllisyyden katoamisena. Yhteisöjä voidaan kuitenkin määritellä useilla tavoilla. Erilaisia näkemyksiä yhdistävä tekijä on se, että yhteisön jäsenillä on jotakin yhteistä. Se voi olla aate, uskonto, harrastus tai asuinpaikka. Vakiintuneen määrittelyn mukaan yhteisö voidaan käsittää alueellisesti rajattuna yksikkönä, sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkönä ja yhteenkuuluvuuden tunteiden tai symbolista yhteisyyttä osoittavien asioiden yksikkönä. (Lehtonen, 1990, 15.) Yhteisölle tyypillinen yhteenkuuluvuuden tunne saa ihmiset tekemään asioita yhdessä yhteisön eteen.

Toiminnan kautta syntyneitä yhteisöjä ovat tyypillisesti esimerkiksi harrastusten ympärille muodostuneet yhteisöt ja eläkeläisyhteisöt. Symbolinen yhteisyys voimistaa tietoisuutta jonkin ryhmään tai yhteisöön kuulumisesta ja kehittyi yhteenkuuluvuuden tunteen tuloksena. (Tapaninen, Kauppinen jne..2002, 72.)

Kaiken kaikkiaan yhteisöllisyys viittaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ominaisuuksiin ja toimintaperiaatteisiin. Sekin voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat sosiaaliset verkostot, alueelliset sosiaaliset sidokset ja yhteisiin intresseihin perustuvaan yhteisöllisyyteen. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvia tyypillisiä yhteisöjä ovat esimerkiksi perhe, suku ja ystävät. Alueellista yhteisöllisyyttä voi esiintyä kaupungin tai kunnan, kylän tai kaupunginosan sisällä. Vähimmillään se on pelkkää kanssakäymistä naapureiden välillä. Intressiyhteisöllisyys poikkeaa edellisistä sen vuoksi, että se ei välttämättä perustu sosiaalisiin verkostoihin tai mihinkään paikkaan. Olennaista on se tietty asia, jota kaikki yhteisöön kuuluvat pitävät tärkeänä ja joka perustuu vapaaehtoisuuteen, esimerkkinä vaikka opiskelijajärjestössä toimiminen. (Tapaninen, Kauppinen jne..2002, 73.)

6.1 Alueellinen yhteisyys

Ihmisten elämään liittyvät muutokset muuttavat aina yhteisöjä ja yhteisöt ihmistä. Uudessa ympäristössä sosiaaliset siteet, kuten naapurusuhteet ja paikkaan kiinnittyminen on luotava uudelleen. (Tapaninen, Kauppinen...2002, 69.) Paluumuuttajilla on kuitenkin osaksi valmiit sosiaaliset siteet sekä luja suhde paikkaan heti takaisin tullessaan. Kuitenkin palatessaan kotiseudulleen aika on mennyt eteenpäin myös siellä, asukkaat ovat vanhentuneet, muuttaneet pois ja uusia tullut tilalle. Asettuminen vanhaan, mutta kuitenkin uuteen yhteisöön ei välttämättä tapahdu samantien.

Alueellinen yhteisyys ilmenee joko vuorovaikutuksena tai sitten symbolisena yhteenkuuluvuutena. Pelkkä asuminen jossakin paikassa ei yleensä tee asukkaissa yhteisyyden kokemusta, vaan yhteisyys kehittyy erilaisten toimintojen seurauksena tai tietoisuudessa vahvistuvana yhteenkuuluvaisuuden tunteena. Tämä tuli myös esille haastattelussa, jossa henkilö kertoi kaupungissa asuessaan tuntevan olevansa ulkopuolinen. Kotipaikkakunnalle palattuaan hän koki taas voivansa olla oma itsensä ja sai tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön. Yhteisöön kuuluminen tarkoitti hänelle asuinpaikkakunnalla asuvia tuttuja ihmisiä ja siten olemista tutuissa ympyröissä. Pelkkä ajatus siitä, että asuu tutussa ympäristössä pienellä paikkakunnalla, edesauttoi yhteisyyden tunnetta. Siihen ei tarvinnut aktiivista osallistumista kylän toiminnassa.

”...Sehän se tavallaan vaan yhistää, että on näin pikkupaikkakunnalta kotoisin..No se justinsa tekkee se ku on nii suppia tai pieni se piiri, nii se yhistää sitte aika tiukastikki, hyvässä ja pahassa. ”

Lauseella tarkoitettiin myös sitä, että pienellä paikkakunnalla pienet piirit tuovat elämään niin hyviä kuin huonojakin puolia. Hyvät puolet tulevat tutuista ihmissuhteista ja paikoista, huonot puolet korostuvat juorupuheissa ja liiallisella tuttavallisuudella.

Yhtenäinen linja haastatteluvastauksissa oli kysyessäni haastateltavieni roolista oman kylän toiminnassa ja kehittämisessä, sillä kukaan ei ollut siinä aktiivisesti mukana. Kaikkia tapahtumia ja kokoontumisia pidettiin kuitenkin erittäin hyvänä asiana, mutta paluumuuttaneet eivät kokeneet niin voimakasta yhteisöllisyyttä kyläläistensä kanssa jotta olisivat osallistuneet kylän toimintaan. Yhteisöllisyys oli ollut voimakkaampaa silloin, kun oli asunut kylällä edellisen kerran, ennen lähtöä. Tämä selittyy sillä, että tässä asiassa aika on tehnyt tehtävänsä ja/tai sopeutuminen takaisin oli vielä kesken. Paluumuuttaneiden tunne siitä, että he ovat taas kotona riittää. Se ei vaadi ainakaan alkuun ympärilleen asukkaiden kanssa tehtävää aktiivista työtä kylän kehittämisen ja yhteisöllisyyden luomisen eteen, mikä kuitenkin loppujen lopuksi on jokaisen kylän elinehto.

Paluumuuttajien tilanne paikkakunnalla on erityinen. Muutokset paikkakunnalla ovat kasvaneet suhteessa poissa oltuun aikaan ja merkitsee tietysti sopeutumista uuteen vanhaan ympäristöön. Sopeutumiseen vaikuttavat odotusten realistisuus, sillä muistot vanhasta kotiseudusta ovat monesti aika nostalgisia sekä ideaalisia ja usein myös positiiviset muistot painottuvat kielteisiä enemmän (Kantanen, 1991. 70 – 71.)

Yksilön näkökulmasta yhteisöön kuulumisen ja yksilöllisyys voivat olla ristiriidassa keskenään. Yhteisöt eivät kaipaa yksilöä niin paljon kuin yksilöt yhteisöjä. Yksilön oma valinta on millainen elämäntapa on juuri hänelle merkityksellinen ja arvokas. Kuitenkin yksilön hyvinvointi on yleensä sidoksissa johonkin yhteisöön, oli se sitten asuinyhteisö tai jokin muu. Eräs haastateltavani ei pitänyt yhteisöllisyyttä omien kyläläistensä tai asuinympäristöläistensä kanssa mitenkään merkityksellisenä asiana omassa elämässään, eikä kokenut heidän kanssaan olevan juurikaan yhteistä. Sen vuoksi myös oma aktiivisuus kehittää oman alueen yhteisöllisyyttä oli olematonta.

... ” Siis mejän kylä ei ehkä ole aivan niin aktiivinen ja sitte mejän kylällä ihmiset on tosissaan semmosia minkä kuvan mie olen niinkö saanu, että nei niin helposti tiäkkö.. Että sen häätty olla tuttu ihminen kenen luo sie menet kylhään. Että, me ei oikeestaan tai minä en kylästele kenenkään luona joka assuu mejän kylällä

paitsi tietenki poikkeuksena on niinkö minun koulukaveri sieltä, missä minä olen käyny ala-asteen. Että sillon kun se tulee käymään kotiseuvulla, niin sillon se tulee minun luo tai minä menen hänen luo..”

Edellä ollut lause on sikäli mielenkiintoinen, että se tuo voimakkaasti esiin kokemuksen yhteisöllisyydestä asuinpaikalla, tai kokemuksen sen puuttumisesta. Henkilö ei ole tekemisissä omien naapureidensa tai muiden kyläläisten kanssa omien sanojensa mukaan ollenkaan, mutta silti oma asuinpaikka tuntui miellyttävältä asua. Kysyessäni tarkennusta asiaan, henkilö kertoi että hänelle riittävät sukulaisiin ylläpidettävät sosiaaliset suhteet, vaikkeivät he asuneet koko paikkakunnalla.

Kävikin ilmi, että perheen ja suvun muodostama sosiaalisten vuorovaikutusten yhteisö voi olla paljon merkityksellisempi ja jopa korvata asuinalueelta puuttuvaa yhteisöllisyyttä. Maaseudulla asuessa yhteisöt joihin kuuluu voivat olla vähäisiä, mutta sitäkin merkityksellisempiä yksilölle. Pitkien etäisyyksien vuoksi kulkeminen voi olla työlästä esimerkiksi harrastuksiin, mutta kuitenkin sosiaalisia kanssakäymisiä kaivataan ja tässä suhteessa perheen ja suvun merkitys korostuu, tunne-elämä voimistuu.

Tunteisiin liittyy myös paikassa itsessään vallitseva ilmapiiri, kylähenki. Se on sidoksissa maantieteelliseen paikkaan, eli se on yhden paikan ominaisuus. Käsite on lähellä paikan identiteetin käsitettä, mutta sisältää myös paikalle ominaisia narratiivisia ja kulttuurillisia piirteitä. Kylähengessä korostuu voimakas yhteisöllisyyden tunne, josta konkreettinen osoitus on talkootoiminta. Kylähenkeä rakennetaan yhteisien tulevaisuussuunnitelmien, menneisyyden, maiseman ja erilaisten tapahtumien kautta. Paikan henki on luonteeltaan symbolista ja talkoohenki taas moraalista ja sosiaalista. Kylätoiminnan perustuksessa vapaaehtoisuuteen, on välttämätöntä sitouttaa ihmisiä yhteisen edun nimissä. Syntyy kyläläisten oma tahto oman kylän kehittämiseen. (Kumpulainen, 2012.)

7. ARVOJEN MERKITYS

Ihmisellä on olemassaan arvoja tai arvostuksen kohteita, joita voi yleensä selkeästi osoittaa, esimerkiksi esineiden, asioiden, ilmiöiden, instituutioiden tai tapahtumien kautta. Sen sijaan arvostusten syyt ja syntymistavat ovat usein aika arvoituksellisia. Useimmiten arvot ovat tavalla tai toisella yhteydessä yksilön haluihin ja tarpeisiin. Arvostukset voivat olla myös ohimeneviä, mutta usein ne ovat hyvin pitkäkestoisia, eritoten silloin kun ne nousevat perustarpeista. Ihmiset elävät osittain arvostamisesta joko sen innoittamana tai tukemana. (Turunen, 1997. 96 - 97.)

Arvot kuuluvat ihmiselle ja ne kuuluvat ilmeisesti tajunnan rakenteeseen. Arvot eivät kuitenkaan rajoitu pelkkään yksilöön, vaan yksilöt omaavat yhteisiä arvoja, joita he myös jakavat. Arvostaminen ja arvojen muodostaminen on siten objektiivinen tosiasia. (Turunen, 1997. 321.)

Haastatteluissani keskustelut arvoista sai henkilöt pohtimaan syvemmin omaa itseään ja aiheita pidettiin jopa vaikeana selittää. Turusen mainitsema arvojen yhteys yksilön haluihin oli kuitenkin selkeä myös haastatteluissa. Oman rauhan arvostus korostui selvästi, myös luonnon läheisyys koettiin arvokkaana. Arvostuksissa nousi esiin myös mahdollisuus saada kasvattaa lapset puhtaan luonnon äärellä ja opettaa heille muun muassa luonnon merkitystä. Omaisuuden haaliminen ja muu taloudellisen vaurauden ihannointi tuntui haastatteluissani kaukaiselta asialta.

..”Minun arvomaailma on siinä ja mitä minä arvostan ja mikä mulle on tärkeää on se, että mulla ois oma rauha ja se oma pieni paikka tavallaan missä mää saan olla ja rauhottua ja mihin saa tulla minun perhettä ja ystäviä, että tuota emminä muuta tarvikkaan. Että tuota, se arvomaailma on aika sellanen, aika semmonen maanläheinen..”

Omaan kotiin ja lähiympäristöön kohdistuu myös arvoja, joiden merkitystä ei välttämättä ajattele suoranaisesti arvostuksina vaan enemmän rakkautena. Kuitenkin niiden merkitys korostuu eritoten silloin, kun on nähnyt elämää myös muualla. Omat tavat ja elämäntyyli ovat myös arvoja, jotka eivät välttämättä sovellu joka paikkaan tai oma kokemus on sellainen, että niiden toteuttaminen ei jokapaikassa ole mahdollista.

..”No ei oikeestaan voi sanua, että arvot ois muuttunu, että.. emminä ossaa siihen oikeen..samanlaiset kai ne arvot on, mutta täällä tuntuu jotenki että täällä on helepompi olla se ja piittää ne arvot mitä ite piittää tärkeinä. Kaupungissa tulee herkemmin sitte kyyniseksi ku ei sielä välitetä toisesta niin. Niin siinä kovettaa ihtiäkin, että ihan sama muillekin. Se vaikuttaa niin voimakkaasti se ympäristö siihen..”

Lauseessa ilmentyy selkeästi paikan merkitys hyvinvoinnin kannalta ja kuinka sen merkityksen ymmärtää kun asiat ovat taas hyvin. Mielenkiintoinen seikka oli huomata, ettei omia arvojaan ja arvostuksiaan voi tuoda kaikille julki, vaan niiden esiintuominen oli sallittua vain tutuille ja tutussa ympäristössä. Edellä ollut ote haastattelusta antaa ymmärtää myös, kuinka kaupunki voi surkastuttaa oman itsensä, jolla arvot ovat ihan muualla kuin kaupungissa.

Ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille on siis sitä edesauttava asia ja sitä kautta hyvinvointi arvostuksena sellainen, että sen kuvaaminen voi olla hankalaa. Omia arvoja pohtiessa ei yleensä ensimmäisenä mieti niitä syitä mistä jonkin asian arvostaminen johdetaan, vaan keskitytään suoraan arvostuksen kohteisiin. Asioita kaivamalla kuitenkin voidaan päästä pintaa syvemmälle ja pohtia jonkin asian seurauksesta saatavaa mielihyvää ja sen merkitystä itselleen.

8. POHDINTA

Tutkielmassani olleeseen tutkimusongelmaan, eli siihen miksi nuoret aikuiset ovat muuttaneet takaisin kotiseudulleen maalle ja kuinka sosiaaliset verkostot ovat muuton myötä muuttuneet, en saanut yksiselitteistä ratkaisua. Jokainen muutto on henkilökohmainen ja tehty niiden asioiden johdosta, jotka ovat omassa elämässä koskettaneet. Syyt ovat moninaisia, koska ihmiset ovat antaneet asioille eri merkityksiä.

Oma rauha ja luonto ovat muuton seurauksena tulleet hyviä puolia, joiden puuttumista kaupunkielämässä eniten on kaivattu ja joiden vuoksi maaseudulle on hakeuduttu takaisin. Uuden elämänvaiheen myötä maaseudulla ei usein ole tarvetta tai halua ainakaan alkuun olla aktiivinen asuinpaikan yhteisöllisyyden edistämisessä, mutta yhteisöllisyys yleisesti koetaan pääsääntöisesti hyväksi ja positiiviseksi asiaksi. Tämä mielestäni risti-riittainenkin asia on haaste pienille paikkakunnille, joihin paluumuuttaneita muuttaa takaisin. Pienen paikkakunnan tai lähinnä kylän elinehto kun on toimiva ja innokas yhteisö, joka aktivoi asukkaitaan ja puhalttaa yhteen hiileen. Takaisin muuttaneiden vastahakoinen suhtautuminen kylän toimintaan voi kääntyä paluumuuttaneita vastaan surkastamalla kylän. Kyläläisten olisikin syytä pohtia laajemmin niitä mahdollisuuksia, joita takaisin muuttaneet kylälle tuovat ja toisaalta saada aktivoitua paluumuuttaneita niitä keinoja hyödyntäen, joiden vuoksi he ovat sinne takaisin muuttaneet.

Paluumuuttaneiden rohkeutta suurempaan merkitykseen nousi halu muuttaa elämää ja toteuttaa itseään sekä seurata omia arvostuksia. Tyytyväisyys muuton jälkeiseen elämään oli niin suuri, että yhteisöllisyys ja sen edistäminen eivät tuntuneet vielä ainakaan ajankohtaisilta asioilta. Voiko siis olla, että paluumuuttamisen seurauksena tuleva hyvän olon tunne on alkuun niin voimakas, että muuttanut kokee elävänsä jonkinlaista kuheruskuukautta?

Itse en kuitenkaan voi olla näkemättä paluumuuttoa myös rohkeana tekona. Ihmiset muuttavat takaisin kauemmas palveluista paikkaan, jossa ovat lapsuutensa viettäneet.

Joillakin ei ole tietoa edes toimeentulosta ja koti maalla voi olla kovan työn takana saada asumiskelvolliseksi. Kuitenkin omien arvostuksien ja tunnesiteiden merkitys on niin voimakas, että niistä halutaan pitää kiinni ja elää sellaista elämää missä kokee itsensä hyvinvoivaksi. Se, mistä voi joutua vielä palveluiden ja mukavuuksien lisäksi tinkimään, on sosiaaliset suhteet, mutta sekään ei tunnu paluumuuttaneita haittaavan. Jos tällaista koko elämää koskevaa muutosta ei sanota rohkeudeksi, niin mitä sitten?

Jatkotutkimuksia ajatellen, oma tutkielmani voisi antaa hyvän alun tutkia paluumuuttaneiden asettumista kylään pitkällä tähtäimellä. Kuinka asuinyhteisöllisyys olisi kehittynyt ja millaisia muutoksia siinä olisi tapahtunut? Kuinka sosiaalisten suhteiden muutokset näkyisivät pidemmällä aikavälillä ja millaisia muutoksia niissä olisi tapahtunut? Jatkotutkimusaiheena voisi myös tutkia asiaa uudesta näkökulmasta, eli paluumuuttaja kyläläisten silmin. Paluumuuttaneiden käsitykset esimerkiksi yhteisöllisyydestä voisivat saada erilaisen merkityksen kun asiaa olisi kysytty kyläläisiltäkin.

LÄHTEET:

Aho, Simo & Virjo, Ilkka & Koponen, Hannu. 2009. Ammatillinen liikkuvuus Suomessa 1989-2007. Teoksessa: Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2009. Yliopistopaino. Helsinki.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/euroopan-maaseaturahasto#.UoDPllI8Jjp>

Hakupäivä 11.11.2013

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hirvonen, Johanna & Konttinen, Riikka & Haapola, Ilkka & Karisto, Antti. 2003. Alueellinen hyvinvointibarometri.

Kantanen, Keijo. 1991. Takaisin kotiseudulle: tutkimus paluumuuton merkityksestä ja mahdollisuuksista maaseudun erilaistumisprosessissa. Teoksessa: Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. Joensuun yliopisto. Joensuu.

Kauppinen, Heidi. 2009. Kotipaikka. Muuttajan kotiseutusuhteen rakentuminen. Teoksessa: Sosiologian tutkimuksia/ Joensuun yliopisto; nro 10. Joensuun yliopistopaino, Joensuu.

Kiuru, Pertti. 1993. Maassamuuton yhteiskuntatieteelliset vaikutukset. Teoksessa: Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja. Helsinki.

Toim. Knuuttila, Seppo & Laaksonen, Pekka & Piela, Ulla. 2006. Paikka eletty, kuviteltu, kerrottu. Teoksessa: Kalevalaseuran vuosikirja 85. Gummerus, Jyväskylä.

Kumpulainen, Kaisu. 2012. Kylätoiminta ja aktivisen kylän tuottaminen. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Konttajärvi, Tiina. 2000. Pitkän matkan työssäkävijöiden muutto -ja etätyöpotentiaali Suomessa. I-print Oy, Seinäjoki.

Jyväskylän yliopisto, 2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/fenomenologinen-analyysi>

Hakupäivä 13.11.2013

Suomen kylätoiminta ry, 2013. <http://www.kylatoiminta.fi/fi/kylatoiminta.html>

Hakupäivä 11.11.2013

Kytö, Hannu. 1998. Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990- luvuilla. Kuntaliiton painatuskeskus, Helsinki.

Lehtonen, Heikki. 1990. Yhteisö. Gummerus, Jyväskylä.

Maaseudun tulevaisuus, 2013.

<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maaseutu/paluumuutto-maaseudulle-voimistuu-tasaisesti-katso-kotikuntasi-tilanne-1.40255>

Hakupäivä 14.10.2013

Tapaninen, Annikka & Kauppinen, Tapani & Kivinen, Kirsti & Kotilainen, Helinä & Kurenniemi, Marja & Pajukoski, Marja. 2002. Ympäristö ja hyvinvointi. WS Bookwell Oy, Porvoo.

Tilastokeskus, 2013. http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2010/art_2010-09-27_002.html

Hakupäivä 14.10.2013

Turunen, Kari E. 1997. Halut, arvot ja valta. Gummerus, Jyväskylä.

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Paunikallio, Merja. 1997. Maaseudun nuorten näkemyksiä maaseudusta asuin-, työ – ja elinympäristönä. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Seinäjoki.

Paunikallio, Merja. 2001. Nuoret maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksessa. Tutkimus arvoista, asenteista ja odotuksista. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Seinäjoki.

Peräpohjolan kehitys ry, 2013. <http://www.perapohjola.fi/fi/etusivu>

Hakupäivä 11.11.2013

Raijas, Anu. Arki keskittyy kotiin. 2008. Teoksessa: Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin. Lammi, Minna & Timonen, Päivi (toim.). (s.118-131). Yliopistopaino, Tampere.

Varto, Juha. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Kirjayhtymä, Helsinki.

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu, 2013.

<http://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuluokitus>

Hakupäivä 28.10.2013.

LIITTEET

LIITE 1. Haastattelukysymysten runkoa

LIITE 2. Paluumuutot Lapin läänin maaseutukunnissa vuonna 2012.

LIITE 1.

HAASTATTELUKYSYMYSTEN RUNKOA

Millainen on elämäntilanteesi juuri nyt? (Perhesuhteet, työ, koti, harrastukset jne..)

Millainen on ollut matkasi kotiseudulta takaisin kotiseudulle? Millaisia välietappeja ja missä, kuinka pitkiä aikoja?

Mitkä seikat vaikuttivat päätökseen muuttaa takaisin kotiseudulle ja tehdä elämänmuutos? Kuinka päätös muuttamisesta syntyi?

Millaiseksi koit **sosiaalisen verkostosi** (sosiaalinen verkosto kuvaa sukulaisuuden, ystävyssuhteiden ja tuttavuuksien kautta muodostuneita ihmissuhteita) ennen muuttoa ja nyt sen jälkeen?

Millainen rooli **yhteisöllisyydellä** (kokemus siitä, että on osallisena jossakin, esim. alueellisesti tai luonnollisesti) oli sinulle ennen muuttoa ja nyt muuton jälkeen? Onko yhteisöllisyydessä jokin muuttunut? Miksi?

Onko oma arvomaailmasi on muuttunut? Miksi? Millainen rooli arvomaailmallasi oli muuttoa päätettäessä?

LIITE 2.

PALUUMUUTOT LAPIN LÄÄNIN MAASEUTUKUNNISSA VUONNA 2012

Tulokunta	Paluumuutot	Keskiväkiluku	Paluumuutot /1000 hlöä
Enontekiö	19	1887	10,1
Inari	121	6743	17,9
Kittilä	99	6334	15,6
Kolari	60	3845	15,6
Muonio	30	2382	12,6
Pelkosenniemi	10	968	10,3
Posio	55	3778	14,6
Ranua	90	4245	21,2
Salla	68	4016	16,9
Savukoski	22	1142	19,3
Simo	39	3435	11,4
Sodankylä	124	8820	14,1
Tervola	52	3363	15,5
Pello	49	3866	12,7
Utsjoki	28	1290	21,7
Ylitornio	55	4603	11,9

Keskiväkiluku= vuoden alun ja lopun väkilukujen keskiarvo

Tulokunta, paluumuuttojen määrä ja paluumuutot /1000 asukasta

Lähde: Tilastokeskus

Aluejako 1.1.2013